

Ea noiz piztuko den gure Eskual-Herrian eskuararen aldeko batasun funtsezko bat: Eskualdun Burasoen Batasuna. Geroztik sortu da Fededunak batasuna.

Eskoletan eta etxetan bizi dadila Eskuara, eta biziko da elizetan.

DASSANCE JAUNAREN HITZALDIA

Eskualzain, laguntzale, jaun andereak,

Egun bezalako batzar baten ondotik, bilkuran direnek pentsa dezakete azkenik mintzatuko denak, erran direnak bilduma batean harturik, elgarrekin josirik, erakutsiko duela laburzki egungo solasa zertarat eta norat zohan, agerian ere emanen eskuararen alderako dituzken ondorio onak.

Bainan, horra: holako ondar-bitz baten egiteko, nik, aiphatu direnak beharko nintuen aditu..., eta hortan da, ba, gorde ez dezakedan makurra; beharriek ez nautelakoan laguntzen, erran diren-etarik gehienak huts egin baitituzte.

Ene ezinbertzea ikusiz, barkatuko ahal dautazue, eta, beraz, aldi huntan, nahi edo ez, ene pegarreko uretik edan beharko duzue...

Hasteko, nahiz gure adiskide Haritschelharrek egin dautzuen, oxtion, gisa zen ongi ethorria, ez dezaket, nik ere, ixilik atxik egungo bilkurak emaiten dautan atsegina, ikusten zaituztedalarik Eskualzain, laguntzale, oro Eskuararen adiskide eta langile hobere-netarik, hunarat bilduak, Eskualzaindiaren sortzearen berrogoita hamargarren urthe-muga-kari.

Mende erdi bat zerbeit bada segurki; haatik, Eskual Akademia baten xedea, edo hobeki erraiteko ametsa, etzen ordukoa: duela ehun eta zenbeit urthe, Dassance aphezak gauza horri hastapen zerbeit emana zion; geroxago, Hiribarren aphez Azkaindarrak ere; geroztik, bertze askok, eta, azkenik naski, oraiko Sarako hauzaphezaren osaba, Adrien Dutournier Baionan miriku aiphatua zen batek, mila bederatzia ehun eta hamabian Eskualzaleen-Biltzar-rari galdegiten baitzion xutik ezer zetzan bi gauza: Eskualmuseo edo erakustoki bat, eta Eskuararen iraupenari buruz lan egingen zuen Akademia bat.

Fruitu horiek ontzera zohazin dudarik gabe, zenbeit urtheren barnean konplitu baitziren bi xedeak, ez haatik Eskualzaleen Biltza-

rak obraturik... Bizkitartean, Hendaian sortu zen egunetan, batasun horrek ere etortzekoa zen Eskualzaindiaren xede bertsuak zituen: Arturo Campion eta Sabin Arana Goirik alde batetik, Zalduby, Arbelbide eta Guilbeau'k bertzetik, gehienik bilhatzen zutena baitzen: ortografa edo idaz-moldearen xuxentzea eta berdintzea. Baina Hendaia-ko lehenbiziko bilkura hortan tira-bira asko agertu zen hor zirenen artean, gei hori sopra zail eta nekhea ikusirik, burutik utzi zuten, erabaki hau hartzen zutela bakarrik, orok onhartzen zutena: «Eskuararen beiratzeko, zaintzeko eta haren alde lan egiteko batasun bat eraiki behar zela, eta berehala...» Ez baita, geroztik Eskualzaleen Biltzarra hastapeneko sail hortarik behinere baztertu.

Aspaldiko gertakari horiek nik baino hobeki oraino konda letzazke hemen ikusi uste ginuen gure lagun maite maite Ixaka Mendizabalek, duela hiruetan hogoi ta sei urthe Ondarrabian egin zen bigarren bilkura batean aurkitu baitzen: orduan eman zitzaion batasun berriari bere izena: erran ditake beraz, Hendaian sortu babilbada Eskualzaleen-Biltzarra, Ondarrabian batheiatu dutela.

Batasun horrek geroztik bide egin du, hastean urriki, baina hamalaueko gerlaren ondotik, laster emendatuz eta indatuz.

Zerbitzari, eta gure adineko lagun andana bat orduan sartu ginen, gu ere, batasun hortan, ez baiginakien, hain segur, zoin urrun eta zoin luzaz ereman behar gintuen orduko urhats horrek...!

Jainkoak eman dautan bizitze luze huntan, zonbat orhoitzapen nukon kondatzeko ezagutu ditudan, aspaldi itzalduak diren Eskualzale khartsu eta bihotzdun hoitaz! Zalduby eta Campionen ondotik, Julio de Urquijo, Georges Lacombe, Etienne Decrept, Pepe Eizaguirre, Jean Etchepare, batasunaren buruzagi ni baino lehen izan direnez! Eta, bertzeak... hirur ilabethetarik kintuen bilkueretarat heldu zirenak: Souberbielle Uztartzeikoa, Amestoy Kanboarra, Constantin eta Jaureguiberry Atharratzetik heldu zauzkunak, Diriar Do-naphaleutarra, Dufau Senpereko notaria, Charles Larre, eta... bixtan da denen hots-emaile paregabeak gintuen Oxobi eta Zerbitzari.

Tolosatik ere, behinere huts egin gabe, heldu zauzkun Pepe eta Ixaka, bi adiskideak, berant airean ethortzen zirenak: Tolosa urrun eta muga gelditu behar. Gure lana orduko bururatuxea ginuen, eta biak hasten ziren, berehala, Gipuzkoako berrien emaiten guri, eta gu, xoratuak heier...

Zer oren xarmantak elgarrekin hola iragan ditugunak... ez baitzaut iduri gintuen bilkuraxka horiek baino goxoagorik izan ditakela: Etcheparek bere eskuko hartuak zituen Semenario handiko apez-geier egin erazten giniozkaten lanak: nolako artharekin, errotik, ikhertzen zituen, eta zer loria zen harena, orduan gazte gazteak ziren Léon Léon, Piarres Lafitte, Dominique Behety edo Léon Pochelu batzuen lan hoberenak irakurtzen zaizkularik, aintzinetik ikusten zuela zenbeit urtheren buruko gazte horiek gure idazle hoberenetarik izanen zirela.

Oxobi'ren gain ziren, aldiz, bigarren maileko eskoletako lanen berextea eta lerrokatzea: hor sariztatu ditugunen artean kausi ditazke geroztik bide egin duten batzuen izenak, hala nola, eta bertzerik ez aiphatzeko, Eppherre kalonjea eta Piarres Larzabal, eskualzainak, biak.

Eta, aiphatu bi sail hoik bezala, Zerbitzarik gobernatzuten zuen eskola ttipietako muttiko eta nexken garhait-sariena: lan balios horri zoin pulliki dirdira emaiten zakien gure adiskideak, herri bakotxari bere doi gatz eta laudorio negurturik!

Bilkura ttipi hoitan, ere, aphailatzen gintuen, arthoski, urtheko, bilkura nausiak, herriz herri eremaiten gintuztenak Xuberotik Lapurdirat, usuenik naski Baxenaberrerat: Meza nork eman; nork phe-deika; bilkura nun? Zertaz? eta, azkenean, jakina, bazkari famatu hura, bere jateko, kantari eta phertsulariekin: jadanik ezagutuak ziren Gohanetx eta Panpaleren aldean, hor agertu dire, lehen aldikotz, Matxin Senpertarra, Ligueix Larrañekoa eta Etxahun-Ituri. Hor ere aditu ditugu Casenave Hazpandarra, Nequeçaur, kantari famatuak; hor ere, hemengo eskualzalek, atseginekin aditzen zituzten Gipuzkotik ethorri mintzatzaile bero, ederrak: Elorza, Azkainen; Urreta, Ezpeletan; Pepe Eizaguirre usuenik; Luhoson, Aitzol handia; ahantzi gabe Buenos-Airesetarik noizbenko gu gana heldu zen Jean-Pierre Passicot, sortzez Bidarteko semea.

Holakoak ziren gure orduko bilkura eta biltzarrak. Holakoak ere ezin ahantzizko lagun eta adiskide maite horiek...!

Barkhatuko dautazue, luzaturik, doi bat galdu baniz ere: aspal-diko errana da gazteko orhoitzapenak xahartzeak edertzen dituela, eta aldean banu, orai, eskuan bezala latinean trebe zen Zerbitzari maitea, laster bota lezake: «Laudator temporis acti».

Eder eta maitagarri zaukun iragan denbora horri ene esker-
onezko agur aphala eskaint ondoan, adin onean direner utzi behar
diotegu oraiko eta geroko karga, ez baitute ttipia izanen: alabainan,
hemendik aintzina, gu bezalako xaharrek bertzen laguntzea baizik
ez dezakegu egin.

Eskuararen geroa ilhun eta lanjerrez bethea dela, nork ez du
ikusten? Hortakotz, ene iduriko, behar zaiote, lehen bai lehen Es-
kualduner, erran eta ongi adiarazi, ohoreak berak manatzen diotela
egin ahala egin dezaten beren mintzaira ederra, jakintsun handiek
hala goresten dutena, galtzerat ez uzteko.

Bertze pondutako asmu, xede eta iritzi gehienetan barreiatuak
eta nahasiak balinbadire ere, bertze gizon guziak bezala, Eskuararen
amodioak ez othe dezake Eskualdun guzien arteko juntatze eta bate-
ratze mirakuluzko bat egin?

Agian, bai, Jainkoaren laguntzarekin.

Ez etsi beraz eta jarraiki lanari. Aro txarraren, ekhartzaren on-
dotik, badakigu denbora ederra heldu dela, bethi.

Gasteizen, 1969-II-23an

RESUMEN DE LA DISERTACION DE DON GABRIEL ARESTI SOBRE LA FIGURA DE BARRUTIA

Comenzó diciendo que la obra que comúnmente es conocida en
vascuence por el título de *Gabonetako Ikuskizuna*, título que no es
otra cosa que la traducción más o menos literal del encabezamiento
castellano que a la copia para Resurrección Azkue olografió Juan
Carlos Guerra, es universalmente atribuida a Pedro Ignacio Barrutia
Basagoitia, nacido en Aramayona y muerto en Mondragón en 1757.
Datos sobre la vida de Barrutia fueron suministrados por el propio
Azkue, y después ampliados por el propio conferenciante. Señaló
que es un detalle verdaderamente curioso que el día en que leyó y
copió en el libro de registro de Mondragón la partida de defunción
de Barrutia, se cumplían exactamente doscientos años de dicha fecha.

Continuó diciendo que sobre que la obra sea realmente obra
de dicho Barrutia nadie había expresado anteriormente duda alguna,